

DOI: <https://doi.org/10.32782/2521-666X/2024-86-16>
УДК 334.012.64:001

Березюк-Рибак І.Р.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки та управління,
Черкаський державний технологічний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0483-0779>

Бабич І.В.

кандидат хімічних наук, незалежний дослідник
ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-7159-6046>

Berezyuk-Rybak Iryna

Cherkasy State Technological University

Babych Igor

PhD in Chemistry, Independent Researcher

**РОЛЬ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ
В ІННОВАЦІЙНІЙ МОДЕЛІ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ КРАЇНИ**

**THE ROLE OF SMALL AND MEDIUM-SIZED BUSINESSES
IN THE INNOVATIVE MODEL OF ECONOMIC DEVELOPMENT OF THE COUNTRY**

У статті досліджено роль малого і середнього бізнесу та його здатність оперативно впроваджувати інновації, поширювати нові продукти завдяки інтеграції із великим бізнесом як сполучної ланки між наукою та іншими учасниками інноваційного процесу. Зазначено, що в розвинених країнах переважає сучасна ринково-комунікаційна модель інноваційного процесу, яка передбачає партнерство та співпрацю між його учасниками та органічну єдність генерування, трансферту та комерціалізації інновацій. Малий та середній бізнес є драйвером економічного розвитку і тому їх підтримка відіграє важливу роль у стимулюванні інноваційних процесів. Визначено основні напрями підтримки МСБ та формування бізнес середовища, здатного створити умови для активізації інноваційної діяльності з метою забезпечення стійкого економічного розвитку.

Ключові слова: малий та середній бізнес, наукові дослідження і розробки, ринково-комунікаційна модель інноваційного процесу, інноваційна діяльність, трансфер, комерціалізація інновацій.

The article examines the role of small and medium-sized businesses and their ability to rapidly implement innovations and distribute new products thanks to integration with large businesses as a link between science and other participants in the innovation process. It is noted that the modern market and communication model of the innovation process prevails in developed countries, which provides for partnership and cooperation between its participants and the organic unity of generation, transfer and commercialization of innovations. In countries with developed economies, the combination of the potential of large businesses and small and medium-sized firms makes it possible to create a single innovation cycle in which innovations are generated by small innovative firms, medium-sized enterprises bring them to the industrial stage, and large companies establish mass production of innovative products. Small and medium-sized. In most highly developed countries of the world, the share of R&D spending is increasing. In Ukraine, due to the full-scale war that has begun, the total number of SMEs has decreased by almost a third. Large and medium-sized enterprises have experienced a significant reduction in product sales. Ukrainian small and medium-sized enterprises invest three times less in R&D than European ones. It is noted that the creation of favorable conditions for the development of large businesses stimulates small and medium-sized enterprises to intensify innovative activities. In most developed countries, support for small and medium-sized businesses is carried out through the creation of favorable conditions for their effective functioning and simplification of access to loan resources. The share of small and medium-sized enterprises using loans in Ukraine is half that in the EU. The main obstacles that hinder the development of small and medium-sized businesses in Ukraine have been identified. The main areas of support for SMEs and the formation of a business environment capable of creating conditions for the activation of innovative activities in order to ensure sustainable economic development have been identified.

Key words: small and medium-sized businesses, scientific research and development, market and communication model of the innovation process, innovation activity, transfer, commercialization of innovations.

Постановка проблеми. Сьогодні в сучасному глобалізованому світі рівень економічного розвитку є важливим індикатором міжнародної конкурентоспроможності країни і залежить від того, яке місце займає країна на світовому ринку інновацій та високих технологій. Нині у світі відбувається геоекономічне переформатування, яке пов'язано з тим, що архітектура нового світоустрою змінюється і людство прямує від моноцентричного світу до багатополосного. На думку експертів, нова модель глобалізації буде менш агресивною та експансивною щодо країн третього світу. Це може дати можливість Україні здобути новий міжнародний статус. Саме завдяки правильно побудованій стратегії економічного розвитку, яка ґрунтуватиметься на інноваціях та високих технологіях Україна може зайняти відповідне місце в сучасній світовій архітектурі як незалежна держава та центральноєвропейська країна.

Головною особливістю інновацій та високих технологій полягає в тому, що вони безупинно розвиваючись, змінюють ринок, сприяють прискореному розвитку інших секторів економіки і формують нові потреби. У високотехнологічних компаніях здійснюється високо інтенсивна інноваційна діяльність, яка змінює взаємопов'язані технологічні ланцюжки і сприяє ефективному використанню ресурсів, активізує створення нових ринків збуту і трансфер технологій.

В країнах із розвинутою економікою вирішальну роль у вдосконаленні інноваційного процесу відіграє поглиблення ринкових відносин та вільна конкуренція малих та середніх підприємств, які є драйверами економічного розвитку і тому їх підтримка відіграє важливу роль у стимулюванні розвитку інноваційних процесів.

Поглиблення ринкових засад у регулюванні відносин у сфері наукової діяльності, розвиток інноваційного підприємництва, визнання продуктів інтелектуальної власності товаром, поява приватних інвесторів та формування ринку інноваційних розробок дає можливість створювати умови до формування сучасної моделі інноваційного процесу. Дана модель інноваційного процесу органічно поєднує потенціали широкого кола її учасників, до яких можна віднести державу, розробників інноваційних продуктів, представників великого, середнього та малого бізнесу, венчурні компанії та ін.

Незважаючи на те, що великим підприємствам належить значно більша частка у структурі витрат на дослідження і розробки та впровадження інновацій, без активної участі малих та середніх підприємств ефективний інноваційний процес неможливий. Великі компанії мають суттєву перевагу перед представниками малого і середнього бізнесу тим,

що мають здатність мобілізувати значні фінансові ресурси для здійснення інноваційної діяльності, але досягаючи монопольного становища часто сповільнюють дослідницьку та інноваційну діяльність. Тому, поєднання потенціалів великого бізнесу та малих і середніх фірм дає можливість створити єдиний інноваційний цикл, в якому інновації генеруються малими інноваційними фірмами, середні підприємства доводять їх до промислової стадії, а великі компанії налагоджують масове виробництво інноваційної продукції. Оскільки малий та середній бізнес є драйвером економічного розвитку, то їх підтримка відіграє важливу роль у стимулюванні розвитку інноваційних процесів.

Отже, сьогодні для вітчизняної економіки набуває виняткової актуальності проблема пошуку основних напрямів підтримки МСБ та формування бізнес середовища, здатного створити умови для активізації інноваційної діяльності з метою забезпечення стійкого економічного розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у дослідження теоретичних та методичних засад розвитку малого та середнього бізнесу, формування економічних механізмів та інструментів підтримки інноваційної діяльності суб'єктів підприємства досліджено у працях таких вітчизняних вчених як: Ю. Бажал [3], Л. Карпенко [4], Т. Мурова [9], Т. Томнюк [10] та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Не зважаючи на значну кількість наукових праць, проблема розробки інструментів підтримки МСБ потребує більш глибокого дослідження. Слід зазначити, що на сучасному етапі розвитку економіки України, а також в умовах повномасштабної війни існує необхідність більш глибокого дослідження методів, способів та інструментів підтримки малих і середніх підприємств з метою забезпечення економічного та інноваційного розвитку країни.

Метою статті є пошук необхідних напрямів підтримки МСБ та формування бізнес середовища, яке здатне створити умови для інноваційної діяльності та забезпечити стійкий економічний розвиток в країні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Як відомо, міжнародна конкурентна перевага у виробництві й продажі високотехнологічних товарів досягається через високу технологічну інноваційність, яка ґрунтується на сучасному механізмі стимулювання та застосування новітніх знань.

Більшість високорозвинених країн світу прийшли до інноваційної моделі розвитку економіки природним шляхом, зайнявши лідируючі позиції ще на індустріальному етапі розвитку. Країни, які є лідерами в сфері інновацій та високих техноло-

гій мають ефективно діючі національні інноваційні системи, дієві державні механізми регулювання інноваційної діяльності, високотехнологічна структура національного виробництва і концентрація найбільших фінансових потоків у високотехнологічних та інноваційних галузях економіки.

Інтенсивність НДДКР багато в чому визначає рівень економічного розвитку. Ті країни, які забезпечують сприятливі умови для наукових досліджень і науково-технічного прогресу домінують у міжнародній глобальній конкуренції. Інвестиції у дослідження і розробки є важливим показником довгострокової конкурентної переваги на міжнародному ринку інновацій та високих технологій.

Протягом 2021-2022 рр. у більшості високорозвинених країн світу відбувається зростання частки витрат на НДДКР на рівні вищому за 3% від ВВП, у Південній Кореї – цей показник становить більше 5% (табл. 1).

За даними Інституту статистики ЮНЕСКО у 2022 р. в Україні витрати на НДДКР становили лише 0,32% від ВВП, що свідчить про вкрай низький рівень витрат, які країна спрямовує на науку та інноваційний розвиток [12].

В країнах ЄС у 2022 р. на НДДКР було витрачено 352 млрд євро, що на 6,34% більше, ніж у попередньому році (331 млрд євро) і на 48,52% більше, ніж у 2012 р. (237 млрд євро) [6].

У 2022 р. загальний по ЄС показник інтенсивності НДДКР склав 2,22%. У 2022 р. у таких країнах як Бельгія, Швеція, Австрія, Німеччина цей показник перевищив 3% [6].

Посилення конкурентної боротьби на ринку інновацій та високих технологій спонукало уряди розвинених країн застосовувати прямі та непрямі регулятори впливу на стимулювання інвестицій у високотехнологічні галузі, активізувати процеси інтеграції науки та промисловості, стимулювати розвиток інноваційних процесів через підтримку

малого та середнього бізнесу, збільшувати обсяги державних витрат на НДДКР тощо.

Оскільки в країнах із розвинутою економікою малий та середній бізнес є основою економічного розвитку, то їх підтримка відіграє важливу роль у стимулюванні розвитку інноваційних процесів. Ця проблема набуває виняткової актуальності і для витчизняної економіки, адже головні фінансові ресурси інноваційної діяльності як держава так і приватний бізнес генерують для великих корпоративних структур. Така ситуація вважається нормальною через панування думки, що великий бізнес є ефективнішим від малого для інноваційного та технологічного розвитку, оскільки здатний забезпечити весь інноваційний цикл: фундаментальні і прикладні дослідження; прикладні розробки; виробництво нового товару; маркетингові дослідження; збут.

Справді, на деяких великих за розміром компаніях та корпораціях інноваційний процес може поєднувати науку, техніку, бізнес та управління, що сприяє перетворенню наукових знань у фізичну реальність. Так, Україні у спадок від СРСР дісталися великі науково-технічні комплекси, в яких інноваційний процес мав безперервний та циклічний характер і був результатом взаємодії наукових знань, засобів виробництва за допомогою яких створювався прототип нового товару і вводився в масове виробництво.

Така модель інноваційного процесу дедалі менше гарантує успіх реалізації інноваційного процесу в силу своєї інерційності та тривалості передачі інновацій у масове виробництво. Хоча в країнах з розвинутою економікою елементи послідовної моделі інноваційного процесу існують на великих концернах в галузях обробної, хімічної, фармацевтичної промисловості.

Сучасна ринково-комунікаційна модель інноваційного процесу передбачає широке коло учасників та органічну єдність генерування, трансферту та

Таблиця 1

Витрати на НДДКР у високорозвинених країнах світу за 2021-2022 рр.

Країни	Витрати на дослідження і розробки до ВВП, %		Витрати на дослідження і розробки в розрахунку на 1 млн населення, дол	
	2021	2022	2021	2022
Австрія	3,26	3,20	6341,7	6705,9
Бельгія	3,39	3,41	6581,9	6950,1
Данія	2,76	2,89	7707,7	8743,7
Китай	2,43	2,56	1687,1	1849,5
Німеччина	3,13	3,13	5536,0	5811,4
Південна Корея	4,91	5,21	9081,9	9430,5
США	3,48	3,59	-	-
Фінляндія	2,96	2,99	7870,7	8087,7
Японія	3,28	3,41	5362	5409,5

Джерело: складено за [12]

комерціалізації інновацій. Дана модель інноваційного процесу передбачає партнерство та співпрацю між учасниками, наприклад, коли один із учасників є розробником інновацій, а другий – запускає новинку у серійне виробництво, третій – розробляє рекламу та канали збуту, четвертий – забезпечує доставку товару до споживача.

В Україні основними учасниками цієї моделі інноваційного процесу можуть бути: держава; науково-дослідні організації; наукові центри; проектно-конструкторські організації та бюро; проектно-технологічні організації; малі підприємства науково-технічної сфери; малі та середні підприємства; великі підприємства та об'єднання (корпорації, консорціуми); технопарки, бізнес-інкубатори, венчурні фірми, університети тощо.

Формування ринку інтелектуальної продукції, поступове визнання інтелектуальної продукції товаром, правова та економічна ідентифікація новинок дає можливість створювати ефективні інноваційні комунікації, які забезпечать оперативне просування інновацій у виробництво.

Оскільки малі та середні підприємства як важливі учасники інноваційного процесу є гнучкими, мобільними, ефективно пристосовуються до зовнішніх умов, характеризуються швидким прийнят-

тям рішень, то завдяки цьому весь цикл «винахід-інновація» може значно скоротитися. Але внаслідок обмежених фінансових можливостей та великої ймовірності ризиків, більшість малих та середніх підприємств не займаються генеруванням знань. Ця роль відведена державі та великому бізнесу, здатному здійснювати фундаментальні дослідження та фінансувати перспективні НДДКР та науково-технічні розробки.

Не зважаючи на те, що 90% витрат на НДДКР припадає на долю великих підприємств, малий і середній бізнес здійснює нововведення у 2,5 рази більше. Малі та середні підприємства генерують до 20% інновацій, хоча їх витрати складають близько 4-5% у порівнянні з великими компаніями [2].

На основі даних Державного комітету статистики України проведемо аналіз деяких кількісних показників господарювання суб'єктів великого, середнього та малого бізнесу в Україні за 2018-2022 рр.

Дані табл. 2 свідчать, структура суб'єктів великого, середнього і малого бізнесу за 2018-2022 рр. залишилася майже незмінною: малі підприємства становили 95% від загальної сукупності підприємств, а середні – близько 5%.

Через розпочату повномасштабну війну загальна чисельність МСП зазнала певних змін. У 2022 р. по-

Таблиця 2

Динаміка кількісних показників діяльності суб'єктів великого, середнього та малого бізнесу в Україні за 2018-2022 рр.

Роки	Динаміка кількості суб'єктів великого, малого та середнього бізнесу						
	Усього, од	великі		середні		малі	
		од.	%	од.	%	од.	%
2018	355877	446	0,13	16057	4,51	339374	95,36
2019	380597	518	0,14	17751	4,66	362328	95,2
2020	373822	512	0,14	17602	4,71	355708	95,15
2021	370834	610	0,16	17502	4,72	352722	95,12
2022	261924	494	0,19	14783	5,64	246647	94,17
Роки	Динаміка обсягу реалізованої продукції на підприємствах великого, малого та середнього бізнесу						
	Усього, млн грн.	великі		середні		малі	
		тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
2018	355877	9206049,5	38,19	3924059,6	42,62	1766150	19,18
2019	380597	9639730,6	37,67	4168439,4	43,24	1839876	19,09
2020	373822	10049870,8	36,08	4359362,1	43,38	2064121	20,54
2021	370834	13616793,2	37,75	5900055	43,33	2576371	18,92
2022	261924	11033018,1	36,47	4904839	44,47	2101912	19,05
Роки	Динаміка розподілу кількості працівників, зайнятих на підприємствах великого, малого та середнього бізнесу						
	Усього, тис. осіб	великі		середні		малі	
		тис. осіб	%	тис. осіб	%	тис. осіб	%
2018	5959,5	1574,3	26,42	2744,2	46,05	1641	27,54
2019	6407,5	1608,3	25,1	3052,6	47,64	1746,6	27,26
2020	6366,1	1574,6	24,73	3088,4	48,51	1703,1	26,75
2021	6391,7	1648,7	25,79	2967,8	46,43	1775,2	27,77
2022	5382,4	1369,9	25,45	2582,8	47,99	1429,7	26,56

Джерело: складено за [4]

рівняно із 2021 р. їх кількість зменшилася майже на третину, зокрема середніх підприємств стало менше на 17%, а малих – на 31%.

В структурі обсягу реалізованої продукції тенденції також майже не змінилися: у 2022 р. найбільша частка продукції виготовлялася великими підприємствами і становила близько 37% від загального обсягу реалізованої продукції, середніми і малими – близько 45% і 19% відповідно.

Через розпочату повномасштабну війну у 2022 р. порівняно із 2021 р. відбулося зниження обсягів реалізації продукції на підприємствах усіх категорій: на великих підприємствах на 19%; середніх – 17%; малих – 18,4%.

У 2022 р. порівняно із 2021 р. кількість працівників зайнятих на великих підприємствах скоротилася на 17%, середніх – 13%; малих – 20%.

Отже, аналізуючи динаміку кількісних показників діяльності підприємств великого, малого та середнього бізнесу, можна зазначити, що середні та малі підприємства є основою економіки країни. Незважаючи на те, що малих підприємств по відношенню до середніх більше в 17 разів, середні підприємства забезпечують населення найбільшою кількістю робочих місць.

У 2020 р. частка інноваційно активних підприємств у загальній кількості промислових підприємств становила близько 16,8% (найбільше значення цього показника спостерігалось у 2016 р. – 18,9%). При цьому частка реалізованої продукції інноваційної продукції промислових підприємств в загальному її обсязі залишалася майже непомітною і не перевищила 2% [4].

Створення сприятливих умов для розвитку великого бізнесу стимулює малі та середні підприємства активізувати інноваційну діяльність. Тому у більшості розвинених країн підтримка малого та серед-

нього бізнесу здійснюється через створення сприятливих умов для ефективного їх функціонування та спрощення доступу до позикових ресурсів.

В Україні діє урядова грантова програма «Робота» спільно із АТ «Ощадбанк», яка передбачає можливість отримати «Доступні кредити 5-7-9%» та гранти на власний бізнес зі створенням нових робочих місць. Програма «Робота» має такі напрямки: Своя справа (фінансування малого бізнесу), Свій сад (фінансування підприємств садівництва, ягідництва або виноградарства), Своя теплиця (створення або розвиток тепличного господарства) та Новий рівень (створення або розвиток переробних підприємств) [11]. Але, не зважаючи на функціонування даної урядової програми у 2022 р. серед опитаних 59% представників малого і середнього бізнесу вважали банківське кредитування недоступним, тоді як у 2021 р. таких було 40% [5].

Від початку війни в Україні розпочала своє функціонування державна програма з релокації бізнесу, якою скористалися деякі підприємці і в рамках цієї програми перевезли бізнес у більш безпечні регіони.

За даними аналітичного центру EasyBusiness за підтримки Світового Банку розвиткові українського малого та середнього бізнесу заважають такі ключові проблеми як: обмежений доступ до фінансування НДДКР, недостатність знань та інформації, відсутність доступу до технологій та інновацій. Кожну із проблем українського великого, малого та середнього бізнесу було оцінено відносно європейських підприємств (рис. 1-2).

Отже, можна зазначити, що українські малі та середні підприємства інвестують в НДДКР втричі менше, ніж європейські. Великі підприємства за цим показником також відстають від європейських майже у 2 рази [2].

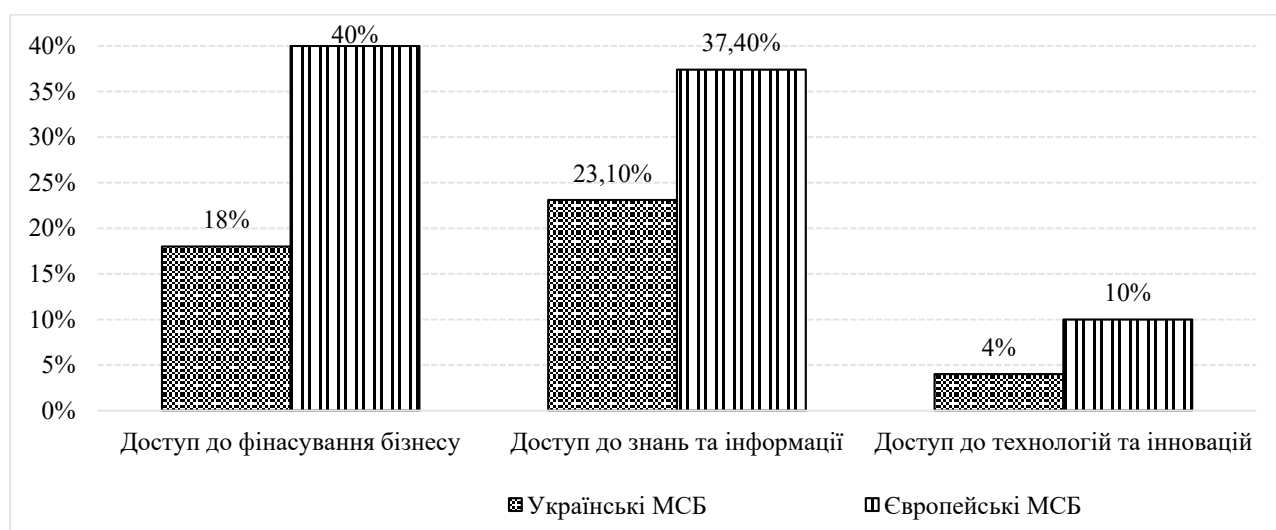

Рис. 1. Проблеми українського МСБ відносно європейського МСБ

Джерело: складено за [2]

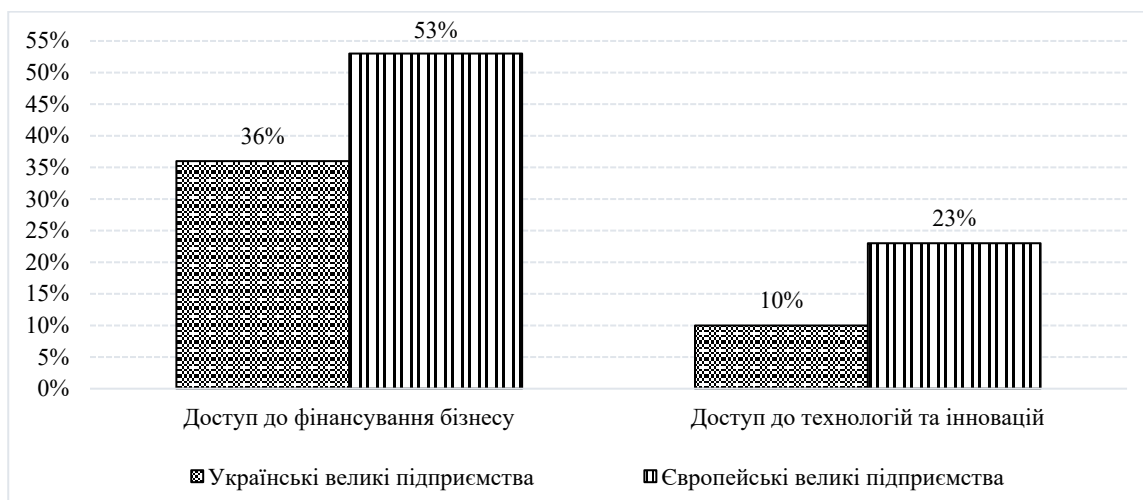

Рис. 2. Проблеми українського великого бізнесу відносно європейського великого бізнесу

Джерело: складено за [2]

Слід додати, що для економіки України притаманна олігополізація базових галузей економіки, а це призводить до високого рівня концентрації виробництва, монополізації та олігархізації. Через олігархізацію важливих галузей економіки більшість компаній вирішують проблему збільшення доходу не шляхом впровадження інновацій, а через концентрацію монопольної влади.

Доступ до знань та інформації в українського малого та середнього бізнесу майже в 1,5 рази менший, ніж в європейських [2]. Перешкоди у доступі до інформації стримує розвиток та масштабування малих та середніх підприємств. Частка малих та середніх підприємств, що використовують кредити в Україні вдвічі менша, ніж у ЄС [2].

За результатами досліджень у 2022 р. 31,7% вітчизняних підприємств взагалі припинили свою діяльність, 8,95% підприємств зіштовхнулися з проблемою відсутності доступу до фінансових ресурсів для поповнення власних обігових коштів та реалізації проектів із розвитку [5]. Близько 75% вітчизняних підприємств зіштовхнулися із проблемою скорочення споживчого попиту на товари та послуги, що вимагає від них пошуку нових клієнтів та каналів збуту продукції [8]. Близько 20% підприємств мали проблеми із дебіторською заборгованістю. Близько 40% підприємств зіштовхуються із проблемою обмеження банківського кредитування, що має значний вплив на скорочення обсягів оборотного капіталу. Нестача фінансування є суттєвою перешкодою для функціонування малого і середнього бізнесу. Понад 44% вітчизняних підприємств мають труднощі з логістикою та транспортуванням, що спричинило значні затримки та втрати у постачанні товарів [8].

Важливою проблемою для малого та середнього бізнесу, яка потребує вирішення є паралельне існування двох систем оподаткування. Дана проблема з часом призводить до перерозподілу податкового навантаження, через те що спрощене оподаткування може бути використане в оптимізаційних схемах суб'єктів великого бізнесу. Існування в Україні спрощеного режиму оподаткування суб'єктів малого підприємництва призводить до низки проблем щодо стягування податку на додану вартість, податку з доходів фізичних осіб і відрахувань до державних фондів соціального страхування.

Не зважаючи на те, що єдиний податок стимулює розвиток малого бізнесу, він має більше недоліків, ніж переваг для економіки країни. Суттєвою проблемою системи спрощеного оподаткування є відсутність гнучкості строків переходу на неї та неможливість здійснювати це епізодично, за потреби. Це призводить до того, що отримання додаткових до основної заробітної плати заробітків на нерегулярній основі в легальному секторі для самозайнятих осіб є неефективним і обтяжливим та стимулює тінізацію малого бізнесу.

Загалом, основні перешкоди, які гальмують розвиток діяльності підприємств малого і середнього бізнесу в Україні є наступними:

- військові дії на території країни, які суттєво ускладнюють соціально-економічну та політичну ситуацію в країні;
- відсутність дієвої системи державної підтримки розвитку малого та середнього бізнесу;
- обмеженість доступу до джерел фінансування, викликана низьким рівнем зацікавленості інвесторів у фінансуванні малих та середніх підприємств у зв'язку із повномасштабним вторгненням;

- відсутність інструментів стимулювання бізнесу;
- недосконалість податкової системи;
- відсутність ефективного нормативно-правового забезпечення державних проектів та програм розвитку МСБ;
- недосконалість системи обліку та статистичної звітності МСБ, обмеженість інформаційного та консультативного забезпечення з боку державних органів тощо.

Висновки. Отже, на основі проведеного дослідження напрямів підтримки МСБ, здатних створити умови для активізації інноваційної діяльності і стійкого економічного розвитку, можна зробити наступні висновки.

Важливою перевагою малого і середнього бізнесу є його здатність оперативно впроваджувати інновації, модернізувати та поширювати нові продукти завдяки інтеграції із великим підприємствами та бути сполучною ланкою між галузевою наукою та іншими учасниками інноваційного процесу. Ефективний інноваційний розвиток великих компаній безпосередньо залежить від активізації інноваційної діяльності на малих і середніх підприємствах. Адже саме малий та середній бізнес визначає темпи економічного зростання та структуру ВВП, згладжує коливання економічної кон'юнктури у забезпеченні рівня зайнятості населення та створення робочих місць.

Таким чином, основними напрямками підтримки малого та середнього бізнесу в Україні як основного драйвера економічного розвитку є наступні:

- по-перше, розробити та впровадити дієву інституційну підтримку розвитку та стимулювання малого та середнього бізнесу; сформувати інфраструктуру та сприятливе бізнес-середовище для подальшого розвитку бізнесу; розвивати систему фінансової підтримки малого та середнього бізнесу шляхом надання доступу до кредитних ресурсів, грантів та інших фінансових інструментів, в тому

числі і шляхом залучення іноземних інвестицій; поглиблювати розвиток партнерських відносин між суб'єктами малого, середнього та великого бізнесу з метою створення ланцюгів постачання та доданої вартості, забезпечити державну підтримку їх інноваційного розвитку і через інструменти промислової політики сформувати для великих і малих підприємств економічну мотивацію не тільки до власної інноваційної діяльності, а й до їх органічної співпраці; розробити регіональні програми підтримки малого та середнього бізнесу;

- по-друге, удосконалити існуючу систему спрощеного оподаткування, посилити її стимулюючу роль шляхом урахування того, що застосування даної системи оподаткування повинно визначатися чисельністю працюючих із визначенням максимальної величини річного доходу, встановлення залежності ставки єдиного податку від обсягу чистого доходу, виключення зі складу єдиного податку ПДВ, плати за землю, ресурсні платежі та внесків до державних цільових фондів;

– по-третє, внести зміни в існуюче законодавство, які б передбачали способи державного страхування інноваційних ризиків, а також дав би змогу залучити до фінансування інноваційної діяльності кредити вітчизняних банків, коштів іноземних інвесторів, і таким чином зменшити ризик банківських структур при фінансуванні підприємств;

- по-четверте, створити відповідне інвестиційне середовище для припливу інвестицій шляхом спрощення процедур митного оформлення, вдосконалення процедури імпорту та оподаткування, надання державних гарантій інвесторам; розробити спеціальні режими інвестування через створення індустріальних парків, відповідної інфраструктури, вільних митних зон та впровадити ефективні механізми фінансування та стимулювання з боку держави наукоємних підприємств та організацій ґрунтуючись на досвід розвинених країн тощо.

Список літератури:

1. Аналіз активного стану та розробка нових пропозицій щодо створення сприятливих умов для підприємництва в Україні. URL: <https://careerhub.in.ua/doslidzhennya-analiz-aktualnogo-stan/>
2. Аналітичний центр EasyBusiness. URL: <https://www.easybusiness.in.ua/category/analytics/>
3. Бажал Ю.М. Місце та роль малого бізнесу в інноваційній моделі економічного розвитку. *Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку. Серія: Економіка і менеджмент*. 2016. № 9. С. 43-46.
4. Державний комітет статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
5. Длігач А. Стан та перспективи МСБ в Україні. Результати дослідження. *Економічна правда*. 01.05.2023. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2023/05/1/699634/>
6. Eurostat – European Statistics – European Commission. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-plained/index.php?title=R%26D_expenditure
7. Карпенко Л.М., Іжа М.М., Гороховський М.В. Інструменти державної підтримки розвитку малого і середнього бізнесу в Україні в умовах воєнного стану. *Публічне управління та адміністрування в Україні*. 2023. Вип. 33. С. 67-73. URL: <https://pag-journal.iei.od.ua/archives/2023/33-2023/12.pdf>

8. Ливч Д. Нове обличчя українського підприємництва. *Економічна правда*. 29.08.2022. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/08/29/690937/>
9. Мурована Т. Вітчизняне підприємництво в умовах воєнного стану: основні тенденції та методи підтримки. *Економіка та суспільство*. 2023. № 47. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-47-49>
10. Томнюк Т.Л. Зарубіжний досвід підтримки малого бізнесу: уроки для України. *Економіка та управління підприємствами*. 2018. № 6. С. 527-533.
11. Урядова грантова програма «Робота». URL: <https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=ukUA&id=d0332905-2142-41eb-b5ce-e287df3f70&title=UriadZapuskaSistemuGrantivDliaRozvitkuPidprimnitstva>
12. UNESCO – Institute for Statistics URL: <https://uis.unesco.org/en/news/launch-2024-survey-research-development-statistics-sdj9-5>

References:

1. Analiz aktyvnogo stanu ta rozrobka novyx propozycij shhodo stvorennia spryiatlyvyx umov dlya pidpryyemnyctva v Ukrayini. (2022). Available at: <https://careerhub.in.ua/doslidzhennya-analiz-aktualnogo-stan/>
2. Analitichnyj centr EasyBusiness. (2024). Available at: <https://www.easybusiness.in.ua/category/analytics/>
3. Bazhal, Yu.M. (2016). Misce ta rol malogo biznesu v innovacijnij modeli ekonomichnogo rozvytku. *Problemy innovacijno-investycijnogo rozvytku. Seriya : Ekonomika i menedzhment*, 9, 43-46.
4. Derzhavnyj komitet statystyky Ukrayiny. (2024). Available at: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
5. Dligach, A. (2023). Stan ta perspektyvy MSB v Ukrayini. Rezultaty doslidzhennya. *Ekonomichna pravda*. Available at: <https://www.epravda.com.ua/columns/2023/05/1/699634/>
6. Eurostat – European Statistics – European Commission. (2024). Available at: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-plained/index.php?title=R%26D_expenditure
7. Karpenko, L.M., Izha, M.M, Goroxovskyj, M.V. (2023). Instrumenty derzhavnoyi pidtrymky rozvytku malogo i serednogo biznesu v Ukrayini v umovax voyennogo stanu. *Publichne upravlinnya ta administruvannya v Ukrayini*, 33, 67-73.
8. Lyvch, D. (2022). Nove oblychhya ukrayinskogo pidpryyemnyctva. *Ekonomichna pravda*. Available at: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/08/29/690937/>
9. Murovana, T. (2023). Vitshyznyane pidpryyemnyctvo v umovax voyennogo stanu: osnovni tendenciyi ta metody pidtrymky. *Ekonomika ta suspilstvo*, 47. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-47-49>
10. Tomnyuk, T.L. (2018). Zarubizhnyj dosvid pidtrymky malogo biznesu: uroky dlya Ukrayiny. *Ekonomika ta upravlinnya pidpryyemstvamy*, 6, 527-533.
11. Uryadova grantova programa yeRobota. (2024). Available at: <https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=d0332905-2142-41eb-b5ce-e287df3f70&title=UriadZapuskaSistemuGrantivDliaRozvitkuPidprimnitstva>
12. UNESCO – Institute for Statistics. (2024). Available at: <https://uis.unesco.org/en/news/launch-2024-survey-research-development-statistics-sdj9-5>